

slavenska (hrvatska) imena relativno malen broj kao: Crikvenica, Šibenik, Biograd na m., Obrovac, Metkovići, Dubrovnik, Starigrad (na Hvaru) i t. d.

Prve pouzdane historijske vijesti o našem primorju daju nam grčki pisci tek iz IV vijeka pr. Kr. Sporadično se već i ranije u V i čak u VI vijeku spominje koji lokalitet ili koje ime s Jadrana; ovi rijetki citati samo nam dokazuju da su smioni grčki pomorci već tada plovili Jadranom. Ovu činjenicu potvrđuju nam i mitološke legende i priče, u kojima možemo po opreznoj analizi uvijek naći jezgru historičke istine. Ako nam na primjer jedna verzija argonautske legende priča da su Jason i Medea sa svojom pratnjom na bijegu iz Kolhisa ploveći uz Dunav i Savu došli na Jadransko more, to znači da su grčki pomorci i trgovci već rano na svojem krstarenju doznali da se u gornji Jadran izliva jaka rijeka, Pad ili Timav (?), koja je za njih bila rukav Istrosa (Dunava). Možda je i sličnost imena obližnjeg poluotoka Istre doprinijela stvaranju ove legende. Već bolje poznavanje geografije pretpostavlja valjda mlađa varijanta iste legende po kojoj su Argonauti od Nauportusa (Vrhlike) do druge rijeke ili do Jadrana morali nositi svoj brod Argo na svojim junačkim leđima. U velikoj nevolji da ih ne dostigne četa Aietesa, Medejinog oca, ubiše Apsirta, mladoga brata Medeje, i razbacaše njegove kosti po morskoj pučini računajući da će Aietes zaokupljen pobiranjem kosti nesretnog sina zakasnuti u potjeri. Otoci Kvarnera (Apsyrtides) bili su po mišljenju učenih interpreta kosti Apsirta. Valjda ih je dovela do ovakva tumačenja srodnost naziva ilirskog otoka Apsorus (današnjeg Lošinja; sr. Osor) a možda i čudan oblik otočja gornjega Jadrana kako se pruža gledaocu sa visina kopna, na pr. s Učke, kada se doista Cres i Lošinj prikazuju kao ogromne kosti ljudske ruke ili noge, dok široki Krk izgleda kao orijaška lopatica.

Diomedes, junak s trojanske ekspedicije, imao je na mnogim mjestima Jadrana svoj kult; ostrva Tremiti nosila su njegovo ime, u Dalmaciji je jedan poluotok ili rt bio po njemu nazvan Diomedis promonturium. Legenda nam o ovome herosu priča da je po svršetku rata lutao po Jadranu sve do najsjevernijega kuta gdje je postigao apotheosu i kasnije imao u svetom gaju svoj hram Timavon (valjda kod rijeke istog imena) i gdje su mu stanovnici žrtvovali bijelce. Bez-dvojbeno se radi o kojem autohtonom božanstvu za koga su doznali grčki mornari na svojim putovanjima i koga su po stanovitim analogijama u kultu proglasili (interpretatione Graeca) za Diomeda.

Da navedemo još jedan primjer. Ime ilirskog grada Butua (grčki Bouthoe, danas: Budva) protumačili su stari pisci po volovima (bous = vo) zapregnutim pred kolima feničkog junaka Kadmosa, ktitora Teba, kada je izagnan iz Beotije došao sa ženom Harmonijom u ilirsku zemlju. Na obali Jadrana između rijeka